

Høringsnotat og merknader til Tolkenes profesjonsetiske retningslinjer

Oktober 2021

Introduksjon

Arbeidet med å utarbeide felles etiske retningslinjer for alle tolker ble initiert av Tolkene i Akademikerforbundet (TiA) etter Tolkeforbundet ble lagt ned. Dermed kunne man ikke lenger henvide til Tolkeforbundets etiske retningslinjer, og det var nødvendig å etablere disse på nytt. Innføringen av Lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven) med den tilhørende Forskrift til tolkeloven (tolkeforskriften) har videre aktualisert behovet for felles etiske retningslinjer for alle tolker – Tolkenes profesjonsetiske retningslinjer (TPR). Målet er at disse skal kunne godkjennes og benyttes av tolkenes interesseorganisasjoner, fagforeninger, arbeidsgivere og oppdragsgivere.

I arbeidet med TPR er tolkeloven og tolkeforskriften i stor grad innarbeidet i både formål og ordlyd. Bestemmelsene i TPR, tolkeloven og tolkeforskriften skal altså gjenspeile hverandre, og danne et felles rammeverk for tolkenes profesjonsetikk.

TPR er forsøkt skrevet med et klart og kortfattet språk. Bruk av fagterminologi og lengre forklaringer er derfor holdt på et minimum. Der et område er lovregulert – for eksempel taushetsplikten – er dette påpekt med en henvisning i stedet for sitat, eksempel, beskrivelse eller forklaring.

Merknader til TPR

§ 1. Oppgave

Tolken kan ikke påta seg andre oppgaver enn å tolke.

Avklaringen av tolkens oppgave er plassert som første paragraf i TPR fordi denne danner forutsetningen for resten av retningslinjene. I dagens retningslinjer svarer den til § 4 i tolkeforskriften, §§ 4 og 7 i IMDIs retningslinjer for god tolkeskikk, punkt 1 og 3 i Tolkeforbundets yrkesetiske retningslinjer og artikkel 7h i AIICs profesjonsetiske kodeks.

§ 2. Kvalifisert

Tolken skal være kvalifisert til oppdraget.

Paragrafen svarer til § 14 i tolkeloven, § 3 i tolkeforskriften, § 1 i retningslinjer for god tolkeskikk, punkt 5 i Tolkeforbundets yrkesetiske retningslinjer, artikkel 3b i AIICs profesjonsetiske kodeks og følger opp andre ledd i § 1 i tolkeloven og § 3 i tolkeforskriften.

§ 3. Habilitet

Tolken kan ikke være inhabil.

Paragrafen tilsvare § 16 i tolkeloven, § 2 i retningslinjer for god tolkeskikk og punkt 4 i Tolkeforbundets yrkesetiske retningslinjer.

§ 4. Upartisk

Tolken er upartisk.

Paragrafen tilsvare § 14 i tolkeloven, § 5 i tolkeforskriften, § 3 i retningslinjer for god tolkeskikk og punkt 7 i Tolkeforbundets yrkesetiske retningslinjer.

§ 5. Taushetsplikt

Tolken har taushetsplikt.

Paragrafen tilsvare § 15 i tolkeloven, § 5 i retningslinjer for god tolkeskikk, punkt 11 i Tolkeforbundets yrkesetiske retningslinjer og artikkel 2a i AIICs profesjonsetiske kodeks.

I femte ledd er det henvist spesifikt til avvergingsplikten, som fastsetter en tilsidesettelse av taushetsplikten i spesielle situasjoner. Henvisningen er tatt med fordi avvergingsplikten er viktig for profesjoner som er involvert i ulike og noen ganger ekstreme situasjoner i andre folks liv. Avvergingsplikten setter et ytterpunkt i rammene for taushetsplikten, slik at tolken bedre kan vurdere hva som er brudd på taushetsplikten og ikke.

§ 6. Integritet

Tolken må ikke misbruke informasjon fra profesjonsutøvelsen.

Paragrafen tilsvare § 14 i tolkeloven, § 6 i tolkeforskriften, § 6 i retningslinjer for god tolkeskikk, punkt 8 i Tolkeforbundets yrkesetiske retningslinjer og artikkel 2b i AIICs profesjonsetiske kodeks.

§ 7. Ansvar for informasjon og veiledning

Tolken har et særlig ansvar for å informere og veilede deltakerne i samtalen om forutsetningene for god kommunikasjon i tolkesituasjonen.

Paragrafen tilsvare § 14 i tolkeloven, § 7 i tolkeforskriften, § 8 i retningslinjer for god tolkeskikk, punkt 2 i Tolkeforbundets yrkesetiske retningslinjer og artikkel 7a-g og 8 i AIICs profesjonsetiske kodeks.

§ 8. Respekt for profesjonen

Tolken skal respektere og fremme tolkeprofesjonens etiske og faglige standard.

Paragrafen tilsvare punkt 6 og 10 i Tolkeforbundets yrkesetiske retningslinjer og artikkel 4a, 4b og 6a i AIICs profesjonsetiske kodeks.

§ 9. Rusmidler.

Tolken skal ikke være påvirket av rusmidler under tolking.

Paragrafen tilsvare punkt 9 i Tolkeforbundets yrkesetiske retningslinjer.

Å inkludere et punkt om rusmidler anses som preventivt, og er en forutsetning for å kunne sanksjonere. Erfaringer fra praksisfeltet viser samtidig at det i enkelte tolkesituasjoner kan være en respektfull løsning og en trygghet for tolken å kunne henvise til profesjonens etiske retningslinjer om det tilbys alkohol.

§ 10. Autorisasjon.

Statsautorisasjon er spesifikk, og må ikke misbrukes.

Paragrafen tilsvarer § 18 i tolkeloven, § 8 i tolkeforskriften og § 9 i retningslinjer for god tolkeskikk.

§ 11. Brudd på retningslinjene

Paragrafen tilsvarer §§ 20, 21 og 22 i tolkeloven, og siste punkt i retningslinjer for god tolkeskikk.

Tidligere har det enten vært umulig å sanksjonere tolker som har overtrådt de etiske retningslinjene, eller arbeids-/oppdragsgiver har alene stått for eventuelle sanksjoner. Dette bryter med viktige rettsprinsipper, og det er derfor nødvendig å opprette et etisk råd for tolkeprofesjonen som kan behandle brudd på retningslinjene.

§ 12. Endring av retningslinjene

Paragrafen tilsvarer artikkel 9 i AIICs profesjonsetiske kodeks.